

2018-10-25

3 Behovsutredning för tillsyn av förorenade områden

Bakgrund

Behovsutredning av tillsyn är ett steg i att ytterligare konkretisera arbetet med förorenade områden. Utredningen syftar till att visa på det behov av resurs som krävs för att genom tillsynsinsatser kunna uppfylla en beslutad handlingsplan eller motsvarande styrdokument. En väl utförd behovsutredning är också en förutsättning för en relevant tillsynsplan. Fokus i denna vägledning ligger på utredning av resursbehov för egeninitierad tillsyn.

Observera att resursbehov för annat arbete med förorenade områden som kommunens övriga arbete med fysisk planering, utredning och åtgärder av nedlagda deponier och huvudmannaskap för bidragsfinansierade utredningar och åtgärder etc. inte tas upp här. Behovsutredningen omfattar i praktiken således tillsynsmyndighetens, dvs. miljökontoret eller motsvarande, tillsynsarbete avseende förorenade områden.

Mer om handlingsplaner framgår av dokumentet *Handlingsplan (2)*. Mer om tillsynsplaner framgår av dokumentet *Tillsynsplan (4)*.

Planeringsunderlag

Utöver vad som framgår av handlingsplanen behövs även uppgifter om erfarenhetsbaserad eller bedömd resursåtgång för egeninitierad tillsyn, tillsyn av ännu ej inventerade objekt och händelsestyrda ärenden. Även resursåtgång för drivande eller deltagande i eventuella projekt, administration etc. behöver bedömas.

Under avsnittet "Utredning av resursbehov" föreslås schablonmässiga resursbehov för egeninitierad tillsyn och tillsyn av ännu ej inventerade objekt. Om kommunen har egna uppgifter om resursbehovet så kan dessa tillämpas istället. Avseende händelsestyrda ärenden kan uppgifter om resursbehov exempelvis tas fram genom uppföljning av egen tidsåtgång för relevanta ärendetyper och arbetsinsatser från tidigare år. Uppföljning av tidigare tillsynsplan ger också information som kan påverka bedömning av resursbehov. Mer om uppföljning finns i dokumentet *Uppföljning (5)*.

Tidshorisont för behovsutredning

Enligt 1 kap 6 § miljötillsynsförordningen ska en behovsutredning avse en tid om tre år. Utredningen ska ses över vid behov dock minst en gång per år.

Utredning av resursbehov

Förenklat kan resursbehovet för tillsyn av förorenade områden delas in i egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden, tillsyn av objekt som ännu inte inventerats samt händelsestyrd tillsyn. Därutöver tillkommer resursbehov för viss administration samt eventuella tillsynsprojekt.

Behovsutredningens detaljeringsnivå ska alltid anpassas till den aktuella kommunens förutsättningar och vad som framgår av kommunens handlingsplan. Som en utgångspunkt bör det dock finnas en uppdelning i delarna Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden, Tillsyn av objekt som ännu inte inventerats och Händelsestyrd tillsyn. Om andra motsvarande uppdelningar framgår av kommunens handlingsplan kan dessa tillämpas istället.

Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden

Omfattar all egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden (motsvarande riskklass 1 och 2 enligt MIFO). Även förorenade områden med lägre riskklass eller som enbart är branschklassade (som ännu inte riskklassats) men som ändå bedöms som prioriterade kan räknas hit.

Behovet beräknas lämpligen genom att sätta schablontider för det totala antalet av prioriterade förorenade områden. Det beräknade resursbehovet relateras sedan till en tidsatt målsättning om att ha hanterat de prioriterade förorenade områdena till ett visst årtal. På så sätt erhålls ett årligt behov.

En tidsatt målsättning som förekommer nationellt är att dessa områden ska ha utretts och vid behov åtgärdats senast till år 2050. Kommunens egen målsättning kan avvika från den nationella målsättningen. Målsättningen ska framgå av kommunens handlingsplan.

Det bör noteras att utredningen av kommunens resursbehov för Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden inte är fullständig förrän kommunens inventering av objekt som ännu inte inventerats har slutförts. Det är därför viktigt att bedöma resursbehov för genomförande av denna inventering. Se vidare under Tillsyn av objekt som ännu inte inventerats.

Avseende schablontid är det vanskligt att uttrycka något generellt tal som gäller nationellt. Tiden kan sättas erfarenhetsmässigt i det fall kommunen har viss erfarenhet av egeninitierad tillsyn avseende förorenade områden. Den satta tiden kan sedan justeras när mer erfarenheter av detta tillsynsarbete vinnas av kommunen. Som en utgångspunkt kan det dock vara lämpligt att sätta tiden 25 dagar per objekt. I denna tid inkluderas all tid från initiering till slutfört objekt. I praktiken kommer det att finnas en stor variation i tidsåtgång. Dels på grund av att olika objekt i praktiken kommer att kräva olika stor insats från "start till mål", men även för att en viss del av objekten sannolikt enbart kommer att behöva utredas och att objektet kan avslutas efter denna fas.

Tillsyn av objekt som ännu inte inventerats

Omfattar tillsyn i syfte att få till stånd inventering och riskklassning av kommunala tillsynsobjekt som ännu inte inventerats. Kommunen bör ha egna mål för genomförande av inventeringen. Målsättningen ska framgå av kommunens handlingsplan.

Behovet beräknas lämpligen utgående från antalet ännu ej inventerade kommunala tillsynsobjekt relaterat till kommunens målsättning om slutförande av inventeringen. Som en utgångspunkt kan en lämplig schablontid sättas till maximalt en dag per objekt.

Händelsestyrd tillsyn

Omfattar samtliga händelsestyrda ärenden avseende förorenade områden.

Behovet beräknas utgående från erfarenhetsbaserat eller på annat sätt bedömt resursbehov för inkommande ärenden. Resultat från uppföljning av föregående års tillsynsplan samt utdrag ur eventuella tidredovisningssystem är viktiga att beakta vid dessa bedömningar. Noteras bör att det är lämpligt att göra bedömningen som ett snitt av mer än ett år. På så sätt minimeras risken för att enstaka särskilt ärendeintensiva år ger ett för stort utslag i behovsutredningen.

Övriga arbetsuppgifter

Utöver de arbetsuppgifter som beskrivs ovan bör det även bedömas behov för viss administration som exempelvis rapportering av uppgifter till Länsstyrelsen samt eventuella tillsynsprojekt. I denna vägledning lämnas ingen närmare beskrivning av hur resursbehovet kan beräknas för dessa. Resursbehovet kommer dock att vara nära förknippat med antal områden där kommunen har tillsyn samt omfattning av eventuella projekt.

En särskild typ av arbetsuppgift är de bidragsfinansierade objekten som i många fall hanteras som ett tillsynsobjekt (Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden) fram till dess att det står klart att ansvar saknas. Därefter kommer objektet inte längre att kunna drivas framåt via tillsyn utan bero av exempelvis nationella prioriteringar, tillgång till bidragsmedel mm. Behovet för den tillsyn som behövs därefter dvs. för tillsyn av genomförande av eventuella bidragsfinansierade utredningar och åtgärder bör därför redovisas under en egen avdelning. Ett bidragsobjekt i genomförandefas liknar till viss del ett ärende inom händelsestyrd tillsyn och kan därför alternativt även redovisas under avdelningen Händelsestyrd tillsyn.

Behovsutredningen som dokument

Behovsutredningen kan utgöra en egen del eller inkluderas i kommunens behovsutredning för övriga tillsynsområden. Det kan dock, i det fall kommunen inte har någon eller endast liten erfarenhet av att arbeta med förorenade områden, vara lämpligt att initialt utreda behovet för förorenade områden för sig för att senare inkludera utredningen för förorenade områden i en mer övergripande behovsutredning.

Rubrikmall för behovsutredning

På följande sidor presenteras en rubrikmall som visar hur en behovsutredning för tillsyn av förorenade områden kan struktureras och utformas. Rubrikmallen utgör en bruttolista för innehåll i en behovsutredning och bör anpassas till den aktuella kommunens förutsättningar och vad som framgår av kommunens handlingsplan. Mallen är indelad i ett antal huvudområden som sedan delas upp i underavdelningar. Under respektive underavdelning ges exempel på vad respektive avdelning kan motsvara i praktiken.

Det är upp till den aktuella kommunen att utreda behovet i den omfattning som behövs och exempelvis ta bort eller lägga till olika underavdelningar. De tre huvudavdelningarna Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden, Tillsyn av objekt som ännu inte inventerats och Händelsestyrd tillsyn bör dock som utgångspunkt alltid finnas med i utredningen. Det är oftast lämpligt att även behålla huvudavdelningen Administration för att kunna visa på det faktiska behovet av resurs. Om andra motsvarande uppdelningar framgår av kommunens handlingsplan kan dessa tillämpas istället.

Rubrikmall - Behovsutredning för tillsyn av förorenade områden

1 Egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden

Omfattar all egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden (motsvarande riskklass 1 och 2 enligt MIFO). Resursåtgång beräknas utgående från målsättningar i kommunens handlingsplan och schabloner eller motsvarande. Av handlingsplanen kan det exempelvis framgå att kommunen för att uppnå aktuella målsättningar eller miljömål via tillsynen behöver se till att utredning och åtgärder av ett visst antal objekt måste ske årligen.

1.1 Pågående objekt

Bedömd resursåtgång för objekt som minst har initierats genom att dialog har inletts med ansvarig.

1.1.1 Objekt i utredningsfas

Resursåtgång för objekt där ansvaret utretts och utredning pågår eller förväntas inledas under året till följd av krav på eller dialog med ansvarig.

1.1.2 Objekt i åtgärdsfas

Resursåtgång för objekt där utredning granskats, skälighetsbedömning genomförts, och åtgärd pågår eller förväntas inledas under året till följd av krav på eller dialog med ansvarig.

1.1.3 Objekt i uppföljningsfas

Resursåtgång för objekt där åtgärd slutförts, uppföljning pågår eller slutförts, och/eller där granskning av slutredovisning, beslut om eventuella restriktioner i markanvändning samt val av informationsbevarande återstår.

1.2 Initiering av nya objekt

Resursåtgång för att initiera nya objekt inklusive utredning av ansvar. OBS! Det kan vara strategiskt att välja nya objekt för initiering utgående från tillgänglig tid då resursbehov för pågående objekt avräknats.

2 Tillsyn av objekt som ännu inte inventerats

Omfattar tillsyn, exempelvis krav på ansvarig om utförande av inventering, avseende kommunala tillsynsobjekt som är identifierade men ännu inte inventerade. OBS! Motsvarande insatser kan bli aktuella även för ej identifierade objekt som aktualiseras exempelvis efter tips från allmänheten eller annan tillkommande information, som exempelvis ny information om föroreningar eller föroreningskällor.

2.1 Identifierade objekt – nedlagd verksamhet

Omfattar objekt som utgörs av nedlagda verksamheter som ännu inte inventerats.

2.2 Pågående miljöfarliga verksamheter

Omfattar alla relevanta objekt som utgörs av pågående verksamheter som ännu inte inventerats.

3 Händelsestyrd tillsyn

Omfattar samtliga händelsestyrda tillsynsärenden avseende förorenade områden. Kommunens övriga arbete med förorenade områden exempelvis i samband med framtagande av detaljplan räknas inte med här, däremot räknas exempelvis tillsynsmyndighetens granskning i samband med fysisk planering.

Rubrikmall för behovsutredning för tillsyn av förorenade områden

3.1 Inkommande ärenden - normal omfattning

Erfarenhetsmässigt bedömd årlig resursåtgång för att handlägga inkommande ärenden såsom granskning av detaljplaner, tillsynsinsatser vid avveckling av miljöfarlig verksamhet etc. under ett normalår.

3.2 Redan pågående ärenden avseende förorenade områden.

Resursbelastande "ärende-ryggsäck" från tidigare år.

3.3 Inkommande ärenden - specifikt behov för aktuellt år

Förväntad tillfälligt ökad resursåtgång till följd av större planerade arbeten tex. omfattande markarbeten, infrastrukturprojekt eller motsvarande. Deltagande i projekt som drivs av annan än kommunen, tex. länsstyrelseprojekt.

4 Kommunala tillsynsprojekt

Omfattar planering, genomförande och uppföljning av kommunens tillsynsprojekt avseende förorenade områden. Exempelvis i form av riktade tillsynsinsatser inom ett industriområde eller en bransch.

5 Bidragsfinansierade objekt

Omfattar tillsyn av genomförande av bidragsfinansierade utredningar och åtgärder. Kommunens arbete med huvudmannaskap för utredningar och åtgärder räknas inte med här. Kommunens eventuella tillsynsarbete (exempelvis med att initiera objektet, utreda ansvaret etc.) fram till dess att bidragsfinansierade utredningar och åtgärder inleds räknas inte med här utan under Egeninitierad tillsyn av förorenade områden.

6 Administration

Omfattar resursåtgång för administration, rapportering, registerhållning etc. avseende förorenade områden.

6.1 Översyn och justering av egna underlag

Exempelvis översyn av behovsutredning, deltagande vid översyn av handlingsplan eller motsvarande styrdokument.

6.2 Underhåll, kvalitetssäkring och ajourhållande

Exempelvis av eget GIS-skikt för förorenade områden och/eller eget register/databas för förorenade områden. Även exempelvis framtagande och ajourhållande av egna mallar och rutiner samt information om förorenade områden på kommunens webbplats.

6.3 Kompetensutveckling

Exempelvis deltagande i länsträffar, utbildningsdagar, omvärldsbevakning etc.

6.4 Rapportering

Exempelvis rapportering av uppgifter om kommunens tillsynsobjekt till Länsstyrelsen för uppdatering av den nationella databasen EBH-stödet.